

**ARBETSUTSKOTTET FÖR PEDAGOGISKT
UTVECKLINGSCENTRUM DALARNA (PUD-AU)****29 augusti 2017 | Falun**

Plats

Högskolan Dalarna, lokal Selma

Tid

09.00-10.30

Deltagare

Kerstin Ahlberg, HDa, Filippa Bergqvist, PUD, Håkan Elfving, Gagnef,
Eva-Lena Embretsen, PUD, Bengt Ericsson, PUD, Mikael Fältsjö, Borlänge,
Anna-Karin Fändrik, PUD, Mattias Gradén, PUD, Stefan Grybb, Hedemora,
Klas Holmgren, Lärarförbundet, Sara Irisdotter Aldenmyr, HDa,
Magnus Jobs, HDa, Britta Johnsson, Region Dalarna, Lars Kratz, Rättvik,
Lars Linder, PUD, HDa, Mats Lundgren, HDa,
Andreas Lundholm, VBU Ludvika/Smedjebacken,
Magnus Nordahl, Region Dalarna, Johan Sonne, HDa, Inga-Lena Spansk, Mora,
Satu Sundström, PUD, Johan Svedmark, Falun, Mats Tegmark, HDa,
Lars Walter, Borlänge, Stefan Weinholz, PUD, Monika Vinterek, HDa,
Lena Åhman, PUD, Ann Åkerlöf, Sandviken, Lena Åström, HDa

- 1 Mötets öppnande**
PUD:s ordförande Inga-Lena Spansk hälsade välkommen och öppnade mötet. En kort presentationsrunda genomfördes.
- 2 Val av mötessekreterare**
Satu Sundström valdes till mötessekreterare.
- 3 Godkännande av dagordning**
10. Partnerskolor/Övningskolor ströks.
Påtalades att sista ansökningsdag inför för nästa partnerskoleomgång är den 4 oktober.

Övrig fråga: Valberedningen informerar.
- 4 Aktuellt inom lärarutbildningarna**
Mats Tegmark, utvecklingsledare för lärarutbildningarna, informerade om årets antagning. Nästan 3 000 personer har sökt till Högskolan Dalarnas (HDA) lärarprogram, varav 500-600 i första hand. 419 antogs i april. Statistik per lärarprogram presenterades. Generellt sett är antagningsläget mycket gott. Diskuterades vad som görs gentemot Departementet för att förändra takbeloppet för KPU (Kompletterande pedagogisk utbildning). Detta borde prioriteras eftersom det är snabbaste vägen mot lärarexamen. VAL:s (Vidareutbildning av lärare) verksamhet ligger utanför takbeloppsramen. Där förs diskussioner om utökat antal platser. Fråga ställdes även om åtgärder för att förbättra möjligheten till validering av reell kompetens. Detta kräver individuella studieplaner vilket är personalkrävande. Från akademin sida är det önskvärt att studierna bedrivs inom ordinarie utbildningsprogram. Mats Tegmark kommer att presentera framförda synpunkter i relevanta fora. Magnus Jobs, akademichef för Akademin Utbildning, hälsa och samhälle, som PUD och lärarutbildningarna är delar av, presenterade sig. Han betonade att PUD-samarbetet betraktas som ett exempel på verksamhet som fungerar mycket bra och att han fortsättningsvis aktivt kommer att följa arbetet.
- 5 En strategi för att säkra och utveckla kompetensen i regionen – Steg 1**
Lars Linder, utvecklingsledare för de arbetsintegrerade lärarutbildningarna, presenterade sig. Hans tjänst delfinansieras av projektmedel från Region Dalarna. Huvuduppgiften är att tillgodose studenternas samlade behov. Lars kommer också bland annat att fungera som skolhuvudmännens stödfunktion. Han kommer att besöka skolhuvudmän och skolor för att träffa rektorer, mentorer och studenter. Dessa besök kommer snarast att bokas liksom träffar med studenterna vid HDA. Möten angående KPU kommer att ske i slutet av september. Eventuellt finns behov av att nämnda kategorier träffar varandra men grupperna bör inte vara för stora. Det första mötet kommer att ske på respektive skola. Lars presenterade en idé om mötesfora i flera steg och övergripande mål för mötesrundan – se bilaga. Lars betonade vidare mentorernas centrala och övergripande funktion med samlat ansvar för studenternas situation. VFU-handledarnas roll är mera komplex. Ett problem är att det inte finns utbildade vare sig mentorer i tillräcklig utsträckning eller VFU-handledare i alla ämnen. Ett slags snabbutbildning av mentorer och VFU-lärare berördes. Dessa kan i vissa i vissa fall vara samma person. Eftersom VFU:n i 4-6-utbildningen ligger under andra utbildningsåret ges viss tidsfrist. Dock ligger VFU:n i KPU under vårterminen 2018. Ett önskemål är att kunna bygga VFU-team kring studenterna. Betonades att ansvaret för

fungerande mentorskap och VFU-handledning ligger hos respektive rektor. En positiv effekt kan vara att situationen tvingar fram tydligare samarbeten.

Anna-Karin Fändrik och Lena Åström tackade för respons vad gäller placeringar. De presenterade diagram angående placeringar – se bilaga.

En snabb sammanfattande SWOT-undersökning gjordes angående reaktioner hittills vilken kommer att dokumenteras.

Här några axplock:

Styrkor: Samarbetet, andra kategorier som söker till utbildningarna.

Svagheter: Antagningsprocessen, matchningen, förankringen.

Möjligheter: Annan lärarkategori, behovsanpassad lärarutbildning.

Hot: Mentorskapet, konkurrens mellan kommunerna.

PAUS

6

En strategi för att säkra och utveckla kompetensen i regionen – Steg 2

Inga-Lena Spansk föredrog punkten.

Beslut fattades under PUD-rådet 2017-08-08 om att PUD-AU med tre möten per termin utgör styrgrupp för de arbetsintegrerade lärarutbildningarna. En diskussion fördes om styrgruppens sammansättning för högsta möjliga flexibilitet och effektivitet. Beslutet kvarstår. Lars Linder bildar en referensgrupp.

Tankesmedjans uppgift är en långsiktig process. Den arbetar vidare med en strategisk plan, bereder fortsättning av de arbetsintegrerade lärarutbildningarna och håller kontakt angående skrivningar gentemot Departementet och utbildningsutskottet med mera. I Tankesmedjan ingår i nuläget Bengt Ericsson, Mikael Fältsjö, Klas Holmgren, Lars Kratz, Inga-Lena Spansk, Johan Svedmark, Mats Tegmark och Sofia Walter.

En diskussion fördes om att beslut har fattats vid HDA tidigt under vårterminen om att inte ge de arbetsintegrerade lärarutbildningarna under vårterminen 2018 utan beroende på utfall i så fall under höstterminen. En ansökningsomgång under våren är inte möjlig budgetmässigt. Detta borde ha kommunicerats till regionens skolchefer i god tid. Inom Högskolan förs en kamp mellan olika program om antal platser inom av statsmakterna beslutad ram. Dialog förs med Departementet om utökat antal platser. Platserna i ordinarie lärarutbildningar är inte fyllda så en möjlighet skulle vara att flytta över dessa platser. Mats Tegmark tar upp detta med HDA:s ledning. I KPU-utbildningen inom VAL är det möjligt att ta in studerande under vårterminen. Förslag på studenter meddelas i så fall Lena Åhman. Lösningar finns även i form av uppdragsutbildning.

Skolhuvudmännen argumenterade för fortsättning av de arbetsintegrerade lärarutbildningarna: fler behöriga lärare behövs i skolan, projektet har vunnit på att en utvecklingsledare finns på plats med ett övergripande ansvar, liksom en styrgrupp, flera intressanta sökanden fick inte plats i denna omgång. Å andra sidan är denna omgång att betrakta som en pilotomgång, flera utmaningar finns (se SWOT ovan), tryggare finansiering skulle behövas, gärna från centralt håll, tydligare politisk förankring är nödvändig, brist finns på både personal och kompetens inom Högskolan. Detta indikerar att den fortsatta processen inte bör forceras.

HDA utbildar inte fler lärare i och med de arbetsintegrerade lärarutbildningarna men förhoppningsvis bättre skickade. Uppmärksamheten är stor men viljeinriktningen är viktig, liksom förankring lokalt, även i kommuner som ännu inte deltar i projektet, och nationellt är nödvändig. Osäkerhet råder kring om färre kommer att söka till ordinarie lärarutbildningar eller om fler gör det.

- 7 Skolforskningsfonden**
Beslut om planeringsmedel och projektmedel under läsåret 2017-2018 fattas vid PUD-rådet den 17 oktober.
Bengt Ericsson redogjorde kortfattat för de förändringar som har gjorts angående högsta belopp som är möjligt att söka för att fler projekt ska tilldelas medel och för att få större geografisk spridning. Tydligare redovisning sker genom deltagande i workshops som leds av professor Monika Vinterek. Mallen för ansökan ska ses över ytterligare.
Framfördes att även forskning om till exempel ledarskap, genus och demokrati vid sidan av praxisnära klassrumfrågeställningar bör lyftas fram. Detta leder inte bort från konkreta ämnesdidaktiska frågeställningar då de mera övergripande frågeställningarna kan kopplas till olika ämnen.
- 8 Forskarskolan Skolnära**
Professor Monika Vinterek informerade om att hon inte längre fungerar som forskningsledare för forskningsprofilen Utbildning och lärande. Professor Sara Irisdotter Aldenmyr är tillförordnad forskningsledare. Monika fortsätter dock som ansvarig för forskarskolan Skolnära. Hon redogjorde för vikten av utbildade, det vill säga disputerade, lärarutbildare som en förutsättning för fler lärare i skolan. Detta gäller särskilt för de norra delarna av landet dit det är svårare att rekrytera lärarstudier än till de södra delarna. Vidare diskuterade hon möjligheten att docka ihop forskarskolor med den forskarutbildning som HDa erhållit i pedagogiskt arbete. Ett förslag framfördes – om det är praktiskt genomförbart – att några av licentianderna redogör för sin forskning under PUD-rådet den 17 oktober.
- 9 Dala Skolforum**
Verksamhetsutvecklare och ansvarig för Dalarna Skolforum 2017 Mattias Gradén informerade om att det från och med den 21 september är möjligt att anmäla sig till Dala Skolforum 30-31 oktober via 2047 Science Center (tidigare Framtidsmuseet). Anmälningssänk kommer att skickas ut.
- 10 Partnerskolor/Övningsskolor**
- 11 Styrning, Organisation Och Ledning (SOOL)**
Inom SOOL, med delvis nytt namn, diskuteras idéer kring den verksamhet som ska föras. Professor Mats Lundgren informerade om att en forskningscirkel för chefer, som är chefer för rektorer och förskolechefer kommer att initieras. Inbjudan skickas ut. Minst fem personer krävs för att en sådan cirkel ska fungera optimalt. Temat är kollegialt lärande. Underlag kommer att presenteras under PUD-Rådet den 17 oktober.
Mats informerade vidare om projektet Samverkan för bästa skola, tar mycket tid och resurser.
- 12 Region Dalarna**
Britta Johnsson, utvecklingsledare angående barn och ungdom vid avdelningen Utveckling, hälsa och välfärd vid Region Dalarna, informerade om en samverkansorganisation angående barn- och ungdomsfrågor. En viktig poäng i organisationens arbete är att samverka med skolan och att komma in tidigt. Man vill gärna ha en representant från PUD-AU med i detta arbete då man önskar kompetens om skolan. Framfördes att detta arbete är viktigt och att PUD- AU bör finnas representerat. Lämpligt vore tre representanter; en från Borlänge, en från norra Dalarna och en från södra Dalarna. PUD:s ordförande återkommer med namn. Information och kontaktuppgifter finns i det underlag som skickats ut.

13

Övriga frågor

Verksamhetsledare Eva-Lena Embretsen informerade om Skolverkssatsningar samt föreläsningsserier och lärcirklar 2017-18 – se bilaga.

Valberedningen, Håkan Elfving, Lars Walter och Ann Åkerlöf informerade om att det inte är klart med vice ordförande i PUD och ställde frågan om en vice ordförande behövs. Kontakt kan tas med någon av dessa i valberedningen.

14

Nästa möte

PUD-råd den 17 oktober kl 9-16

PUD-AU den 21 november kl 9-13

PUD-AU den 15 december kl 9-13 (Haganäs)

15

Lunch på Restaurang Scandic

Bilagor:

- Högskolan Dalarnas remissvar på Skolkommisionens betänkande. De arbetsintegrerade lärarutbildningarna berörs på sidan 4.
- Inför samverkansrunda 1 – "Positionering av mentorskapet och Förslag övergripande mål med mötesrundan.
- Programstart 28/8 2017 – kommunplaceringar.
- Erbjudanden från Skolverket. Erbjudanden från PUD. Övrigt.

Satu Sundström
Sekreterare

Bengt Ericsson
Justerare

HÖGSKOLAN
DALARNA

REMISSVAR

2017-08-24

HDa dnr HDa 1.5-2017/651

Ert dnr U2017/1967/S

Regeringskansliet

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

u.remissvar@regeringskansliet.se

Högskolan Dalarnas remissvar på betänkandet SOU 2017:35 *Samling för skolan - Nationell strategi för kunskap och likvärdighet*

Högskolan Dalarna har tagit del av Skolkommissionens slutbetänkande *Samling för skolan - Nationell strategi för kunskap och likvärdighet* (SOU 2017:35) och vill härmed lämna följande yttrande avseende de bedömningar och förslag som direkt berör högskolornas verksamhet, dvs. det som återfinns i kapitel 4, 5 och 6.

Kap. 4. Stärkt huvudmannaskap genom statligt stöd och samverkan

Högskolan instämmer i kommissionens bedömning att kommunala såväl som enskilda skolhuvudmän behöver ett starkare stöd och bättre förutsättningar för att uppnå de nationella målsättningarna om goda kunskapsresultat, högre kvalitet i undervisningen och större likvärdighet. Men vi ställer oss frågande till om ytterligare en skolmyndighet på regional nivå är lösningen. Detta beror givetvis på vilket uppdrag och ansvar myndigheten ges i relation till övriga statliga myndigheter inom området, inklusive lärosätena, och här menar vi att betänkandet innehåller vissa otydligheter och överlappningar.

I betänkandet anges att ”lärarnas kompetens och hur den kan stärkas och utvecklas ska stå i centrum för myndigheten”, samt att myndigheten i sitt arbete bör ”vägledas av, och hålla fast vid, vad forskning visat vara centralt nämligen kvaliteten i undervisningen” (108). Vi menar att regionala samverkansformer för detta statliga stöd för lärares, rektorers och hela skolors kompetensutveckling redan finns etablerade på många håll i landet i form av lärosätenas RUC-verksamhet. Det vore därför olyckligt att bryta upp denna direktkontakt som idag finns mellan akademien och skolhuvudmännen genom att införa ytterligare en statlig myndighet med ansvar för regional skolutveckling. Vi är helt eniga om att ”staten bör ... se till att innehållet i kompetensutvecklingen svarar mot de lokala och regionala behoven” och att den ”praktiknära

forskningen utökas” (s. 109), men istället för att satsa resurser på ytterligare en myndighet för detta utvecklingsarbete borde huvudmännen i samverkan med lärosätena ges bättre förutsättningar att utveckla och fördjupa de lokala och regionala samverkansprojekt som redan är etablerade sedan tidigare (magisterprogram, forskningscirklar, uppdragsutbildning, forskarskolor, praktiktäta forskningsprojekt, osv.).

När det gäller den föreslagna regionala myndighetens övriga uppgifter, resultatdialoger och stödjande skolgranskningar, menar vi att det kan vara klokt att komplettera dagens tillsyn genom Skolinspektionen, ”som huvudsakligen bedömer regelefterlevnad”, med ”att aktivt bidra till skolornas kapacitetsbyggande”. Men vi menar fortfarande att själva kapacitetsbyggandet bäst kan åstadkommas genom de etablerade samverkansformer som redan finns mellan skolhuvudmännen och samverkande lärosäten. Ytterligare en statlig myndighet som mellanhand riskerar att medföra otydlighet i ansvarsfördelningen snarare än stärka huvudmannaskapet.

Högskolan är således positiv till att satsningar görs för att skapa bättre förutsättningar för den regionala kompetensförsörjningen i form av lärarutbildningens dimensionering samt lärares och rektorers kompetensutveckling, men menar samtidigt att införandet av en ny regional skolmyndighet inte får äventyra det gemensamma ansvar och den fungerade samverkan som redan idag innehas och bedrivs av skolhuvudmän och lärosäten.

Kap. 5. Kompetensförsörjning till skolväsendet

Som kommissionen själv påpekar innehåller kapitlet endast bedömningar och saknar konkreta förslag. Högskolan Dalarna delar kommissionens huvudsakliga bedömningar vad gäller fortsatta insatser för öka antalet behöriga lärare och skolledare. Utgångspunkterna bör därför liksom tidigare vara att:

1. Stärka lärar- och skolledaryrkenas attraktionskraft genom att skapa goda arbetsvillkor och förutsättningar för professionell utveckling under yrkeslivet.

Det är först när lärar- och skolledaryrkena uppfattas som attraktiva professioner där unga människor kan utveckla sin potential och påverka samhällsutvecklingen som vi kan få ett tillräckligt högt söktryck av studenter med goda förutsättningar och hög motivation att klara utbildningarnas såväl som yrkesutövningens höga krav.

2. Genomföra en långsiktig kapacitetsförstärkning av lärarutbildningarna.

Högskolan instämmer i kommissionens bedömning att det kapacitetsbyggande som behövs för säkra tillgången på behöriga lärare och skolledare inte kan uppnås genom temporära och kortsiktiga lösningar utan kräver en långsiktig systemförstärkning i form av ökade resurser och riktade insatser inom de tre områden pekade ut i betänkandet: den grundläggande lärarutbildningen, fortsatt professionell utveckling genom lärarfortbildning och praktiktäta forskning. Högskolan håller med om att utbyggnaden av antalet platser på lärarutbildningarna måste kompletteras med ytterligare resursförstärkningar för att kunna möjliggöra den

kvalitetsförstärkning som behövs i form av utökad undervisningstid (under de högskoleförlagda såväl som verksamhetsförlagda delarna) för lärarstudenterna och en kraftig kompetensförstärkning bland lärarutbildarna (forskning och kompetensutveckling).

Utan en generell systemförstärkning av de ordinarie utbildningarnas förutsättningar blir det svårt för lärosätena att leva upp till de höga krav på en akademisk professionsutbildning som dagens lärar- och skolledaryrken ställer. Lärosätena har idag god kunskap om vilka områden inom sina utbildningar som är i behov av förstärkning i form av, lärarkompetens (fler disputerade ämnesdidaktiker, kompetensutveckling inom områden som digitalisering, nyanländas lärande, ledarskap i klassrummet, m.m.), utbildningsmiljö (förstärkning av VFU och praktiktäna forskning) och genomförande (mer lärarledd undervisning). Denna kapacitetsförstärkning förutsätter inga ytterligare reformer utan kan åstadkommas genom ett höjt basanslag för utbildningsvetenskaplig forskning till de lärosäten som bedriver lärarutbildning samt en permanent höjning av ersättningsbeloppen för utbildningsområdena *undervisning* och *VFU*.

Högskolan delar därmed kommissionens bedömning att det finns goda möjligheter att stärka lärarutbildningarnas kvalitet inom ramen för rådande struktur, och att fokus bör vara på att säkerställa en hög och likvärdig kvalitet på de utbildningar som anordnas på landets lärosäten, snarare än att genomföra ytterligare lärarutbildningsreformer. Att en begränsning av antalet lärosäten med examenstillstånd för lärarutbildning inte nödvändigtvis leder till en stärkt kapacitet, effektivitet och kvalitet är också en bedömning som Högskolan delar med kommissionen.

3. Specifika synpunkter och förslag

Utöver ovanstående långsiktiga och systematiska kapacitetsförstärkning av kompetensförsörjningen till skolväsendet vill vi lämna följande mer specifika synpunkter och förslag på åtgärder som skulle kunna öka tillgången på behöriga lärare och förskollärare samt stärka kapaciteten inom såväl skolväsendet som lärosätena.

Alternativa och behörighetsgivande utbildningar för lärare

Högskolan instämmer i kommissionens bedömning att det är angeläget att skapa bättre tillgång till behörighetsgivande och kompletterande utbildningar vid sidan av de reguljära utbildningsprogrammen. Lärosätena har idag ett högt söktryck till dessa utbildningar, framför allt till den kompletterade pedagogiska utbildning (KPU) som leder till en ämneslärarexamen. Här finns dock potential att göra utbildningen tillgänglig för fler kategorier av studenter. Vi ser idag att det finns en hel del sökande/intresserade som inte passar in i något av de spår vi idag kan erbjuda, trots att vi har en ganska generös behörighetsnivå på vårt KPU-program (90 resp. 120 hp i ett ämne). Om möjligheten fanns att *utöka KPU till 120 hp* för att uppnå examenskraven (i likhet med VAL-projektet) skulle betydligt fler kunna antas och även bli behöriga i fler ämnen i och med att utrymme skulle skapas för individanpassade kompletterande ämnes- och ämnesdidaktiska studier. En sådan utvidgning av KPU ställer dock stora krav på individuell studieplanering och ytterligare samverkan mellan lärosäten i likhet med VAL-programmet.

Vad gäller en möjlig *KPU för grundlärare* i analogi med den för ämneslärare så ser vi detta som en svårframkomlig väg med nuvarande examensbeskrivning för grundlärarexamen. För en grundlärarexamen inriktning F-3 krävs idag ämnes- och ämnesdidaktiska studier i inte mindre än fem ämnen (sv, ma, en, SO och NO/teknik), elva om man räknar ämnena som ingår i SO- och NO-blocken. För en 4-6-examen krävs studier i sju ämnen. Dessa ämnesstudier är dessutom utpräglade didaktiska till sin natur och skiljer sig därför från de mer fördjupade ämnesstudierna inom ämneslärarutbildningen. Sannolikheten att de skulle finnas personer med ämneskunskaper motsvarande de som studeras inom grundlärarutbildningen bedömer vi därför som mycket liten.

Däremot menar vi att det kan finnas goda möjligheter att redan idag skapa en mer utpräglad *4-9-utbildning* inom ramen för nuvarande KPU för ämneslärare inr. 7-9. En ämneslärarexamen med inriktning mot grundskolans åk 7-9 ger ju behörighet även inom åk 4-6 för de 1-3 ämnen som ingår i examen. Med en möjlig förlängning av KPU till 120 hp (som föreslås ovan) skulle det dessutom vara möjligt att läsa in ytterligare ett ämne om 30 hp (t.ex. sv, ma, en, SO eller NO/teknik). Utbildningen skulle då också kunna marknadsföras som en 4-9-utbildning med VFU i både mellan- och högstadiet.

Ytterligare en attraktiv väg att snabbt få ut fler grundlärare i skolväsendet är att skapa s.k. *arbetsintegrerade utbildningar* där lärarstuderande ges möjlighet kombinera sina studier med tidsbegränsade läraranställningar. Högskolan Dalarna tillsammans med skolhuvudmännen i PUD-regionen¹ startar en pilotomgång av en sådan arbetsintegrerad grundlärarutbildning inr 4-6 (med tillvalet NO/te) redan nu till hösten 2017. Av 166 förstahandssökande har 34 studenter antagits, vilka erbjuds särskilda lärarutbildningskontrakt av det totala kommuner som deltar i projektet. Kontrakten innebär att de studerande kombinerar 75% lärarstudier med 50% tjänstgöring i en grundskola där det råder lärarbrist. Därigenom erbjuds de studerande goda studievillkor samtidigt som de får en mer praktikorienterad utbildning inom de verksamhetsområden där det råder lärarbrist i regionen.

Som lärosäte har vi idag svårt att kunna svara upp mot huvudmännens efterfrågan på behörighetsgivande och behörighetskompletterande utbildningar i form av arbetsintegrerade utbildningar, kompletterande lärarutbildning (KPU), vidareutbildning/fortbildning (Läraryftet II), liksom andra typer av lärarfortbildning (nyanländas lärande, programmering, osv.) samtidigt som vi vill behålla utbildningsvolymen på våra ordinarie lärarutbildningsprogram. Det vore mycket olyckligt om vi nödgades dra ner ytterligare på våra ordinarie utbildningar till förskollärare, grundlärare, ämneslärare och yrkeslärare. Idag tillåter t.ex. inte vårt takbelopp att vi tar in studenter till senare del av program.

Vi föreslår därför att huvudmännen istället erbjuds möjlighet att ansöka om statsbidrag för riktade uppdragsutbildningar inom områden där de själva identifierat den största lärarbristen. Detta skulle möjliggöra för oss som lärosäte att bättre (snabbare och mer flexibelt) svara upp mot de regionala och loka behov av kompetensförstärkning som efterfrågas bland skolhuvudmännen utan att behöva inkräkta på våra ordinarie

¹ Ett 30-tal kommunala och fristående skolhuvudmän i Dalarna med omnejd är idag anslutna till *Pedagogiskt utvecklingscentrum Dalarna* (PUD).

utbildningsutbud. På så vis skulle också huvudmännen kunna få bättre möjligheter att skapa goda förutsättningar och villkor för sina lärare under utbildningstiden. T.ex. skulle vissa fortbildningar (t.ex. barnskötare till förskollärare) kunna utlokaliseras till kommuner i glesbygden i kombination med nätbaserade studier, något som efterfrågas av huvudmännen och som har visat sig öka genomströmningen. Högskolan instämmer därmed i kommissionens bedömning att det behöver skapas bättre förutsättningar och villkor för verksamma lärare som genomgår såväl behörighetsgivande som behörighetskompletterande utbildning, men att det finns stora vinster att göra genom att ge skolhuvudmännen bättre möjligheter att själva upphandla de fortbildningar och kompetensutvecklingskurser de är i störst behov av.

Höjda krav för antagning till lärarutbildningarna

Högskolan Dalarna instämmer delvis i kommissionens bedömning att lämplighetsprov för antagning till lärarutbildning kan övervägas under förutsättning att resultaten från de pågående försöksverksamheterna tillstyrker detta. Men vi menar samtidigt att införande av lämplighetsprov såväl som högre behörighetskrav är att börja i fel ända. Som framgår av UKÄ:s rapport *Lärarstudenternas gymnasiebetyg, avhopp och studieprestation (2017)* är studenternas gymnasiebetyg den avgörande faktorn för hur väl de klarar av sina lärarstudier. Fokus bör därför ligga på att stärka lärarutbildningens såväl som läraryrkets status och attraktionskraft så att fler studenter med höga gymnasiebetyg väljer att utbilda sig till lärare. Våra erfarenheter visar att när söktrycket, och därigenom urvalet, ökar på våra utbildningar stiger också prestationsgraden samtidigt som avhoppet minskar. Risken att studenter som inte kan anses lämpliga för yrket tar sig igenom en hel lärarutbildning ser vi som mycket liten. Inte heller våra avnämare vittnar om att våra färdigexaminerade studenter skulle vara olämpliga i sin yrkesutövning.

Stärkt forskningskapacitet för att möta skolans och lärarutbildningarnas behov

Högskolan instämmer i kommissionens bedömning att samverkan mellan lärosäten och skolhuvudmän är en förutsättning för en lärarutbildning av god kvalitet. Satsningar på praktiktäna forskning i samverkan med skolhuvudmännen samt forskarskolor för lärarutbildare ser vi som en nödvändighet för att såväl skolan som lärarutbildningen ska kunna vila på vetenskaplig grund. Men de i betänkandet föreslagna satsningarna behöver vara mer genomtänkta och genomföras mer systematiskt för att *komma alla skolor och alla lärosäten till del*. Precis som inom skolväsendet bör utgångspunkten vara att alla lärosäten med tillstånd att bedriva lärarutbildning ska hålla hög kvalitet och ges likvärdiga förutsättningar att bedriva utbildning på vetenskaplig grund.

Om ett system med ett nationellt s.k. ALF-avtal ska byggas inom lärarutbildningsområdet bör utgångspunkten vara att *samtliga lärosäten med lärarutbildning deltar i utvecklingen* och att *redan utvecklade och välfungerande samverkansformer tas i beaktande* och byggs vidare på. Likaså menar vi att de aviserade forskarskolorna för lärarutbildare bör utvecklas och bedrivas i form av ett *nationellt konsortium* där samtliga lärosäten med lärarutbildning är representerade och ges möjlighet att delta med såväl doktorander som handledare. Här kan erfarenheter från Norge fungera som förebild.

Kap. 6. Lärares och skolledares professionella utveckling

I detta kapitel lämnar kommissionen två konkreta förslag: inrättandet av en *nationell funktion för lärar- och skolledarutveckling* samt ett *nationellt professionsprogram för lärare och skolledare*. Högskolan Dalarna ställer sig bakom båda dessa förslag vilka ligger i linje med internationell forskning och är kännetecknande för många av världens framgångsrika skolsystem. Det är också glädjande att kommissionens förslag ligger mycket nära de rekommendationer som givits av såväl Huvudmännens expertgrupp för skolutveckling som Lärarutbildningskonventet, vilket borgar för en bred uppslutning bakom förslagen. Det är endast om vi (lärare, skolledare, lärarutbildare, forskare, myndigheter, arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer) tar ett gemensamt helhetsgrepp på utveckling av lärarkompetens – från rekrytering och lärarutbildning till yrkesintroduktion och fortsatt professionell utveckling – som vi kan säkerställa skolans kompetensförsörjning, höja kvaliteten i undervisningen och stärka läraryrkets attraktivitet.

Vi vill dock betona att det är den övergripande strukturen och de olika kvalifikationsnivåerna (standards) för professionsprogrammet som den nationella funktionen för lärar- och skolledarutveckling bör utveckla och besluta om. När det sedan gäller att fylla systemet med konkret innehåll menar vi att det behövs en *större grad av regional flexibilitet* så att huvudmän (inkl. skolledare och lärare) och lärosäten i dialog själva kan utforma kompetens- och fortbildningsinsatser som utgår från lokala och regionala behov.

En annan viktig aspekt vi vill betona är att professionsprogrammet ges legitimitet och transparens genom att tydligare integreras i den akademiska strukturen. De olika stegen i professionsprogrammet bör därför tydligare kopplas till olika typer av examina. Dessa strukturer finns redan när det gäller anställningar som speciallärare, specialpedagog eller lektor. Men för övriga lärarkategorier finns idag inget tydligt incitament för att bygga vidare på sin yrkesexamen till nästa steg, dvs. en magister- eller masterexamen. För att anställas som förstelärare, till exempel, finns idag inget tydligt krav på fördjupade studier av relevans för uppdraget, vilket borde vara en självklarhet.

Vi föreslår därför att programmets specifika innehåll bör utvecklas i dialog med samverkande lärosäten utifrån lokala och regionala behov för att därigenom säkerställa att kursen/ forskningscirkeln/learning studyn, osv. är vetenskapligt förankrad och rättssäkert examinerad. I och med att alla delar i kompetensutvecklingen poängsätts och nivåbestäms har deltagande lärare och skolledare också möjlighet att successivt bygga vidare mot en magister- eller masterexamen (i t.ex. pedagogiskt arbete, ämnesdidaktik, skolledarskap, osv.) och därigenom meritera sig för nästa steg inom ett eller flera av utvecklingsspåren.

Slutligen vill vi också betona betydelsen av att *forskning och lärar- och skolledarutbildning* finns med som möjliga (och nödvändiga) utvecklingsspår i lärares och skolledares professionsprogram. I betänkandet föreslås tre utvecklingsspår: undervisning, specialisering och ledarskap (s. 191). Men för att säkerställa en god tillgång och hög kompetens på såväl verksamhetsförlagda som högskoleförlagda lärarutbildare är det viktigt att lärare relativt tidigt i sin yrkeskarriär får möjlighet och aktivt uppmuntras att välja även dessa utvecklingsspår. Det är från dessa yrkeskategorier som lärosätena idag rekryterar huvuddelen av sina

lärarutbildare. Vi instämmer således med kommissionens bedömning att det behöver skapas bättre möjligheter till kombinationsanställningar där lärare och skolledare kan bedriva forskning och medverka i lärar- och skolledarutbildning som en del i sin professionsutveckling utan att helt lämna skolväsendet. Därför menar vi också att dessa två utvecklingsspår måste tydliggöras som integrerade delar i professionsprogrammet.

När det gäller den interimistiska arbetsgrupp som kommissionen föreslår ska påbörja beredningen av den nationella funktionens arbete, menar vi att det vore bättre att först invänta den myndighetsöversyn som en så pass stor del av betänkandets övriga förslag är beroende av. Risken är annars att det helhetsgrepp och systembyggande som förespråkas försvagas, vilket kan leda till ytterligare splittring. Innan arbetet påbörjas bör man vara på det klara med vilka ”beredande, beställande, beslutande och utvärderande uppgifter” (s. 183) den föreslagna funktionen ska ansvara för i relation till övriga skolmyndigheter och landets lärosäten.

Ärendet har handlagts av Mats Tegmark, utvecklingsledare för lärarutbildningsområdet, i samråd med Högskolans lärarutbildningskansli och Pedagogiskt utvecklingscentrum Dalarna (PUD).

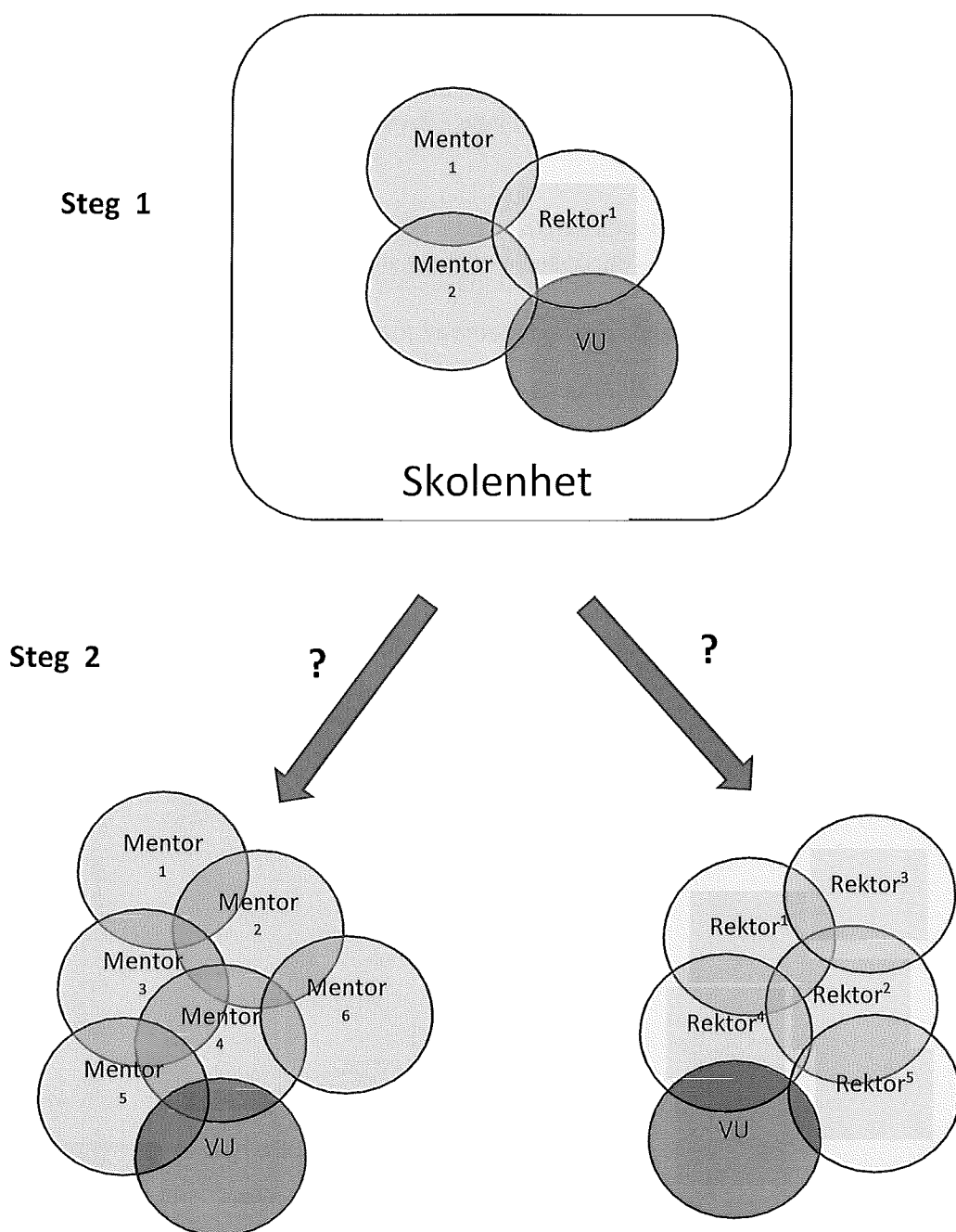
HÖGSKOLAN DALARNA

Marita Hilliges

Rektor

Inför Samverkansrunda 1 –"Positionering av mentorskapet"

Figur 1: Efter det inledande steg 1 öppnar sig alternativa samverkansmöjligheter. Frågan om det fortsatta vägvalet blir också en av diskussionspunkterna vid den första samtalsrundan.

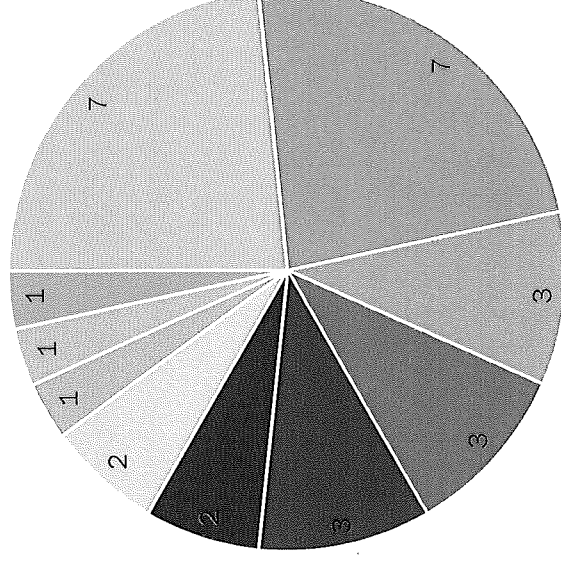
De övergripande målen med mötesrundan föreslås vara följande:

- identifiera, och diskutera de utmaningar, möjligheter och problem som den anställda lärarstudenten har konfronterats med eller förväntas erfara under den inledande delen av utbildningen
- diskutera innebörden av och syftet med mentorskapet, dess centrala roll, utmaningar, svårigheter och möjligheter ur såväl ett skolledar- som ett studentperspektiv
- diskutera och utvärdera de inledande erfarenheterna av studenternas "instegstjänster"
- diskutera hur det fortsatta samverkansarbetet kan organiseras och hur ändamålsenliga mötesfora och kommunikationskanaler skapas

Programstart 28/8 2017 - kommunplaceringar

Grundläraiprogrammet åk 4-6 75% arbetsintegrerad

30 studenter

■ Borlänge ■ Falun ■ Hedemora ■ Ludvika ■ Mora ■ Hofors ■ Norberg ■ Avesta ■ Smedjebacken ■ Säter

Kvinnor 73% Män 27% Ålder 19-47 år

Erbjudanden från Skolverket

- Nyanlända elevers skolframgång - team
 - Start 1 oktober några platser kvar
- Att vägleda nyanlända elever – fullbokad
- Samordnare Nyanlända elevers lärande – nätverk
- Läslýftet, mattelyftet, läslyftet för förskolan
specialpedagogik för lärande, lärarlyftet
- Fortbildning för förskolechefer,
- Fritidshemmens kapitel i läroplanen 3 oktober
Borlänge

Erbjudanden från PUD

- Föreläsningsserie för fritidshem
 - Lek 24 november, Lekmiljöer 16 februari, Fritidshemmets och skolans gemensamma uppdrag 25 maj Ann S Philgren.
- Nätverk för personer på huvdmannanivå med ansvar för:
 - NGL/IT * Systematisk kvalitetsutveckling
- "Introduktionsutbildning ledare" Forskningscirklar
- I samarbeten:
 - Lärcirklar – programmering
 - Erbjudanden för partnerförskolor och skolor

Övrigt

- Forskningscirkel för Språk- läs och skrivutvecklare (medel från NCS (Skolverket))
- Samverkan för bästa skola, (medel från Skolverket)
 - + uppföljningar (skolhuvudmännen finansierar)
- Riktade insatser inom nyanländas lärande (medel från Skolverket)
- Uppdragsutbildning för barnskötare, kurs ur förskolläroprogrammet (skolhuvudmännen finansierar)

